

*Маст. Ружица Кијевчанин, сарадник у настави
Правног факултета Универзитета у Крагујевцу*

*УДК:347.965
DOI: 10.46793/XVMajsko.587K*

АДВОКАТУРА КАО ОБЛИК ПРУЖАЊА ПРАВНЕ ПОМОЋИ*

Резиме

Настанак света и цивилизације пратила су међуљудска неслагања, која су прерасла у спорове. У насталим споровима странке теже очувању и заштити права и слобода које им гарантује државно-правни поредак. На том путу им стоје различите врсте правних помоћи, од којих је најпознатија, али и најконтроверзнија адвокатура. Адвокатура је стара колико и држава и право и представља неизоставни елемент уређеног, напредног друштва, као и потврду правне и демократске државе. Начин организовања ове самосталне и независне делатности, као и тенденције промена њене функционалности и улоге у правној апаратури државе су само нека од питања која ће бити обрађена у предстојећем раду.

***Кључне речи:** адвокатура, правна помоћ, држава, етика, кодекс, реформа.*

1. Уводне напомене

Људско друштво је одувек почивало на одређеним правилима понашања која су најпре била моралне природе, а затим су, конституисањем првих држава, замењена и унапређена у правна правила. У првобитним друштвеним заједницама спорови су се решавали посредовањем поглавица, савета старца, рођака, пријатеља и применом обичајних, митских и религијских норми. Стварање првих држава, Египта, Месопотамије, Вавилона, доноси нов начин решавања проблема у међуљудским односима. У њима се јављају претече првих судских институција и функција оличених у храмовима и свештеницима. Убрзо затим, у Грчкој ниче први суд, познат као „крвави суд“.¹ Овај суд не само да је судио одсутним физичким лицима која су била оптужена за кривично дело убиство, већ и животињама и предметима који су били узрок нечије смрти. На овај начин се настојала очистити државна територија од зла и обезбедити услови за напредак. У Атини су постојали и други судови, од којих

---

* Рад је написан у оквиру пројекта Правног факултета Универзитета у Крагујевцу "XXI век – век услуга и Услужног права", бр. 179012, који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

¹ Губерина, В., *Историја југословенске адвокатуре*, Београд, 1998, стр. 21.

је Аеропаг био најпознатији.² Његова надлежност је обухватала одлучивање о питањима као што су: убиство, пожар, тровање, наношење телесних повреда, итд. У кривичним предметима је судило 51 судија, и то у три суда: Паладион, Делфинион и Фреатиде.³ Приватни спор је покретало оштећено лице, односно њен законски заступник уколико се радило о детету, жени или робу, док је јавни спор могао покренути било који грађанин који се нашао оштећеним. Јавно тужилаштво још увек није постојало, па се судска расправа одигравала између странака које су морале лично да говоре и заступају своје интересе пред судијом и поротом. С обзиром да су странке често били неуди људи, њихове тужбе, жалбе и остале поднеске су спремали стручњаци, тзв. *логографи*, које су учили напамет и износили пред суд. Временом су странке у поступку могли мењати пријатељи или друге личности које се разумеју у право (*синегори*). Већ тада примећујемо назнаке за потребом органа који ће заступати странке пред судом и борити се за њихове интересе. У Риму је првобитни судски поступак био регулисан Законом од XII таблица, а судијску функцију су вршиле народне судије изабране из редова грађана. Овакав судски поступак је био вишестепен и врло сложен, па је годинама дошло до важних промена. Судије постају обучени државни чиновници, а за време цара Јустина I (518-527) се у Италији први пут установљава ред адвоката који постају саставни део правосуђа.⁴ Ретроспектива друштвеног и државног развоја нам јасно открива корене многих савремених института и уређење живота уопште, што нам помаже да у потпуности схватимо улогу, положај и сврху истих. Одувек је постојала природна потреба људи да се осигурају, уживају и заштите своја права и слободе. За овај циљ су се борили на различите начине, у складу са временом и могућностима којима су располагали у том тренутку. Развој друштва је донео бројне законе, уставе, конвенције, споразуме, декларације и друге опште правне акте који треба да чине правни оквир безбедности и подлогу демократске, правне државе и владавине права. Данас је незамисливо постојање државе без мноштва правних докумената која чине правни поредак и обезбеђују грађанима правну сигурност, унапред их упознавајући са припадајућим правима и обавезама, начином њиховог остваривања, као и заштите.

Грађани свакодневно користе своја права из различитих сфера живота која су им загарантована разним правним актима. Њихово уживање, са друге стране, претпоставља извршење неке обавезе од стране другог лица, и ту неретко настаје проблем. Услед неизвршења или неадекватног извршења дужности, носилац права бива оштећен потпуно или делимично. Такве случајеве стабилна и правна држава мора предвидети, баш као и механизме за уклањање насталих нелегалности у правном систему. У правним актима мора постојати поступак и средства која ће бити на располагању грађанима и помоћу

---

² Исто, стр. 21.

³ Исто, стр. 21.

⁴ Исто, стр. 26.

којих ће се стање вратити у свакидашње токове. Устав Републике Србије регулише ова и бројна друга питања. Њиме су предвиђена два облика правне помоћи, и то: адвокатура и службене правне помоћи које се оснивају у јединицама локалне самоуправе.⁵ Правна помоћ је конститутивни део начела правичног суђења којом се свим лицима, под једнаким условима, гарантује заштита права и дужности, као и поштено, непристрасно и фер суђење. Тако је у члану 33, ст. 2 Устава лицу које је окривљено за кривично дело зајамчена правна помоћ по сопственом избору.⁶ Уставом прописано начело правичног суђења подразумева самосталност и независност судова у вршењу дужности, претпоставку невиности, право на одбрану, итд. Право на одбрану се састоји из могућности избора окривљеног да се брани сам или уз стручну помоћ, као и право ангажовања бесплатног преводиоца и тумача, уколико му је непознат језик који је у службеној употреби у суду, или је слеп, глув или нем. Уколико се окривљени определи за ангажовање стручне помоћи, изабраће свог адвоката о чијој професији и дужностима ћемо се позабавити у наставку.

2. Адвокатура у Србији - некад и сад

Темељи адвокатуре су постављени у Јустинијановој конституцији бр. 9, под називом *De Advokatis*.⁷ Овим документом адвокатура је призната као институција, професија и удружење. Иако је Јустинијан врло поштовао адвокате, одувек је било оних који су изражавали своје негативно виђење ове делатности. Адвокатура је одувек представљала контраверзну делатност која је изазивала мноштво полемике и опречних мишљења. Платон је сматрао да је циљ правника замагљивање истине и стално налажење мајсторија да се иста заобиђе, па се предано залагао за њено укидање.⁸ Насупрот њему, најпознатији римски адвокат, Цицерон, је адвокатуру уздизао на сам врх државних функција. Он је сматрао да је она средство за чување грађана и успостављање правде. Његово највеће достигнуће у овом позиву је одбрамбени говор *Pro Sexto Roscio Amerino* у предмету *Pro P. Quinctio*.⁹ Цицерон је овим говором спасао сина у разбојништву убијеног богатог грађанина, кога су похлепни рођаци оптужили за оцеубиство, не би ли се дочепали наследства. Цицерон, по природи правичан и поштен човек, се добровољно ангажовао у циљу раскривавања лажи и подвала, као и заштите невиног сина. Овај случај му је донео велику славу и углед, али и опасност од освете, па се дуго затим морао

---

⁵ Батавељић, Д., *Правна помоћ - значајан вид савременог начина пружања услуга*, Зборник радова: XXI век - век услуга и Услужног права, књ. 4, Крагујевац, 2013., стр. 323-343.

⁶ Устав Републике Србије, *Службени гласник РС*, бр. 98/2006

⁷ Губерина, В., *нав. дело*, стр. 65.

⁸ Ињац, О., *Велике адвокатске одбране*, Београд, 2007, стр. 7.

⁹ Губерина, В., *нав. дело*, стр. 34.

склањати из Рима. Борба за превагу најомраженијег или најцењенијег епитета коју стоји уз ову професију се наставила и деценијама касније, па чак и данас у потаји тиња. Шекспирово дело *Хенрик VI* у једном делу садржи реченицу: „Прва ствар коју ћемо урадити, побићемо све адвокате.“¹⁰ Наслов једне књиге која је пре само пар деценија објављена у САД је *Побити све адвокате*, док је у средњем веку преовладавало становиште да су правници лоши хришћани.¹¹ Са друге стране су стајали они који су чврсто заступали аргументовали ставове да су адвокати престижан, интелектуални, надарен слој друштва. Француски адвокат Паилет је износећи своје мишљење о адвокатури, исту, рекла бих, врло адекватно дефинисао. Приклонила бих се овом ставу који каже: „ Дајте једном човеку све духовне квалитете, дајте му све карактерне квалитете, узмите да је све видео, све научио и запамтио, да је радио тридесет година без одмора, да има својства писца, критичара, моралисте, да поседује искуство старца и енергију младића, непогрешиво памћење детета, додајте још да су се све виле сакупиле око његове колевке да му поклоне све ове дарове, можда ћете у том случају имати услове за савршеног адвоката.“ Паилет је назначио колико је труда, рада, одрицања, талента и жеље потребно за адекватним обављањем овог занимања, а то је само један од разлога због чега је треба неговати у правном систему сваке државе. Чувена је Волтерова изјава да би хтео да буде адвокат, јер је то најлепши позив на свету. На територији наше државе је такође било превирања идеја о прихватању или неприхватању ове професије као неопходне и уважаване. Али када се први пут јавља адвокатура у Србији, с’ обзиром да средњовековна Србија није познавала ову делатност, иако постоје неки облици као њене назнаке? Одговор је 28. фебруар 1862. године, доношењем првог српског закона који је нормативно уредио адвокатуру, а који је ступио на снагу 1. маја исте године. Овај закон су усвојили Кнез и Савет.¹²

Реч адвокат потиче од латинске речи *advocatus - voco ad*, што значи „позивам“, у смислу „позивам у помоћ“.¹³ Законом о адвокатури, донетим 2011. године, у члану 2, адвокатура се дефинише као независна и самостална служба пружања правне помоћи физичким и правним лицима.¹⁴ Под правном помоћи се подразумевају следеће адвокатске услуге: давање усмених и писмених правних савета и мишљења; састављање тужби, захтева, предлога, молби, правних лекова, представки и других поднесака; састављање уговора, завештања, поравнања, изјава, општих и појединачних аката и других исправа; заступање и одбрану физичких и правних лица; посредовање у циљу закључења правног посла или мирног решавања спорова и спорних односа; обављање других послова правне помоћи у име и за рачун домаћег или страног

---

¹⁰ Ињац, О., Губерина, В., *нав. дело*, стр. 7.

¹¹ *Исто*, стр. 8.

¹² Губерина, В., Губерина, В., *нав. дело*, стр. 170.

¹³ Батављевић, Д., *нав. чланак*, стр. 323-343.

¹⁴ Законом о адвокатури, *Службени гласник РС*, бр. 31/2011

физичког или правног лица, на основу којих се остварују права или штите слободе и други интереси.¹⁵ Право на бављење адвокатским позивом се стиче уписом у именик адвокатске коморе и полагањем заклетве. Адвокатска комора ће донети одлуку о упису у именик адвоката, уз претходно испуњење услова који су предвиђени чланом 6 Закона о адвокатури. Одлука се доноси у форми решења и уз издавање адвокатске легитимације којом се потврђује својство адвоката. Адвокатура се може обављати на два начина, и то: појединачно и удруживањем адвоката у облику заједничке канцеларије више самосталних адвоката или у облику адвокатског ортачког друштва.¹⁶ Оба облика удруживања адвоката имају за основ уговор закључен између два или више адвоката којим су уређени међусобни односи, права и дужности, начин расподеле добити и трошкова, друга питања важна за успешну и обострану сарадњу. За разлику од ортачког друштва, адвокатска канцеларија нема својство правног лица.

Под правном одговорности адвоката се подразумевају правне норме које регулишу претпоставке под којима је адвокат, у односу на свог налогодавца или друга лица, обавезан на накнаду штете.¹⁷ Ни грађанска, ни кривична одговорност адвоката у Републици Србији нису регулисане правним прописима, већ се извори за решавање овог питања налазе у судској пракси, општим правним принципима, али и општим правним правилима о одговорности за штету проузроковану деликтом или кршењем уговорних одредби. У нашем праву је подобна уговорна одговорност која значи обавезу адвоката да накнади штету оном лицу са којим је закључио адвокатски уговор, када му је проузроковао штету скривљеном повредом уговора.¹⁸ Предмет адвокатског уговора је извршење адвокатских услуга. Он је по природи теретан уговор, евентуално уговор о делу чији је предмет извршење једног посла. За разлику од правне, дисциплинска одговорност адвоката је уређена Законом о адвокатури и Статутом Адвокатске коморе Републике Србије.

Адвокати су одговорни за савесно бављење адвокатуром и чување њеног угледа.¹⁹ Повреде које адвокати изврше могу бити лакше и теже. Под првим се подразумева нарушавање дужности и угледа адвокатуре мањег значаја. Теже повреде се односе на нарушавање дужности и угледа адвокатуре прописаних законом.²⁰ Дисциплински поступак покрећу и воде дисциплински органи (дисциплински тужилац и дисциплински суд) надлежних адвокатских комора, чија се организација, састав, надлежност, начин одлучивања и поступак ближе

---

¹⁵ Сибиновић, Ђ., *Професија адвокат*, Београд, 2012, стр. 44.

¹⁶ *Исто*, стр. 57.

¹⁷ Орлић, М., Јањић, З., Славнић, Ј., *Одговорност и остваривање одговорности адвоката*, Београд, 2006., стр. 27.

¹⁸ *Исто*, стр. 27.

¹⁹ Сибиновић, Ђ., Губерина, В., *нав. дело*, стр. 59.

²⁰ Законом о адвокатури, *Службени гласник РС*, бр. 31/2011

уређују Статутом. Мере које дисциплински суд изриче адвокатима, у зависности да ли је реч о лакшим или тежим повредама дужности су: опомена, новчана казна и брисање из именика адвоката. Важно је напоменути да адвокати могу обављати искључиво адвокатску делатност, односно они не могу засновати радни однос, нити регистровати другу самосталну делатност, или бити директори предузећа.²¹ Исто тако, они се не смеју бавити пословима који су неспојиви са угледом и независношћу адвокатури.

У Србији постоји десет адвокатских комора. Адвокатска комора је правно лице која представља самосталну и независну професионалну организацију адвоката која је надлежна за вршење јавних овлашћења и обављање послова од општег интереса.

3. Кодекс професионалне етике адвоката

Адвокати су најпре имали приватан карактер деловања. Одсуство сопствених удружења, адвокатске коморе и развијене нормативе, праћено неповољним друштвено- економским односима, ниским степеном културе и морала, представљало је друштвену стварност у том тренутку и непогодно тло за унапређивање адвокатури. У Србији је 28. јуна 1851. године Почитељство правосудија предложило да се адвокатуром баве пензионери.²² У то време није постојао Закон о адвокатури, па су ову професију могли обављати сви који су то желели, почев од пропалих трговаца, занатлија, мало отреситијих сељака, итд. Овакво стање не само да је урушавало углед и поверење у адвокатуру, већ ју је довело до укидања, што се десило на 13. заседању Народне скупштине Србије. Однос гласова је био 50 наспрам 48.²³ Иако мала разлика, негативни гласови су однели превагу и неповољно решили питање за тадашње правозаступнике. Министар правде се борио против оваквог исхода истичући да се на овај начин још шире отварају правосудна врата незналицама и варалицама, да под видом пуномоћја заступају лица којима је правна помоћ преко потребна. У том тренутку се ништа није променило, иако је било и мишљења да се на овај начин држава враћа неколико корака уназад, јер све напредније цивилизације и државе у свом правном систему предвиђају ову делатност. Ипак, протеком времена и развојем државног и друштвеног уређења, али и правног поретка, Србија добија свој закон којим се адвокатура поново уводи у наш систем. То је био период између краја XIX и почетка XX века. Може се приметити да су први закони били састављени из мањег броја норми које су биле идентичне неписаним, друштвено етичким нормама о адвокатури. Њима се адвокатска професија установљава као стално и

---

²¹ Батављевић, Д., *Правни Уставно право*, Крагујевац, 2013, стр. 506.

²² Игњатовић, Б., *Професионални морал и кодекс адвокатске етике*, Добој, 1979, стр. 106.

²³ Исто, стр. 108.

искључиво занимање, али се и стварају корени професионалног морала који ће се развојем и прецизирањем правних питања издвојити из законског оквира и евалуирати у Кодекс. Значајан допринос на том путу је дао др Иво Политео, адвокат из Загреба, написавши свој Нацрт кодекса адвокатске етике.²⁴ Већ на почетку овог документа срећу се одредбе којима се изражава циљ будућег Кодекса, а то је првенствено дефинисање смерница за рад и поступање адвоката према судовима, другим органима јавне власти, трећим лицима, али и јавности. Смернице налазе темељ у владајућим моралним, традиционалним, обичајним и социјалистичким начелима државе. У наредним годинама наша држава је добила Кодекс. Познат је Кодекс професионалне етике којег су адвокати на 24. редовној годишњој скупштини Адвокатске коморе СР Србије, одржаној 27. маја 1973. године усвојили као водич професионалног рада и савесног, правичног, поштеног понашања.²⁵ У односу на данашњи Кодекс, његова правила су била мање прецизна, али и малобројнија, што је последица објективне околности и степена развоја цивилизације.

Актуелни Кодекс Републике Србије у првим одредбама дефинише сопствену форму и природу као скуп правила о професионално- етичким дужностима адвоката, чија повреда представља основ дисциплинске одговорности адвоката.²⁶ Скупштина Адвокатске коморе Србије је 11. фебруара 2012. године, у Београду, донела Кодекс професионалне етике адвоката на основу мноштва правних докумената унутрашњег и међународног карактера које је ратификовала и инкорпорисала у свој правни систем. Овакав Кодекс је не само правни извор адвокатуре, већ и азбука адвокатским канцеларијама, односно адвокатима. Састављен из неколико делова, он садржи одредбе на којима треба да почива организација и функционисање овако важне делатности која је део правосудног система, заступник и саветодавац у свим правним стварима, али и заштитник права и интереса клијената. Одредбама се одређује прецизно значење стручних термина, начела која су основ функционисања адвоката и адвокатских приправника, однос адвоката са клијентима, са колегама, али и са јавношћу, односно медијима, накнада за рад, заступање пред судским инстанцама, али и бројна друга питања чије је прецизирање неопходно зарад законитог образовања и рада ове независне, самосталне и важне функције. Једно од правила које је прописано Кодексом, а које се често у пракси крши односи се на дужност чувања адвокатске тајне. Адвокатска тајна је све оно што је клијент, или лице овлашћено од стране клијента, поверио адвокату, или што је адвокат, у случају у којем заступа, на други начин сазнао или прибавио, у припреми, током и по престанку

---

²⁴ Исто, стр. 114.

²⁵ Кодекс професионалне етике адвоката Адвокатске коморе Србије, Адвокатска комора Србије, Београд, 1981, стр. 3.

²⁶ Ињац, О., Станковић, М., *Адвокатска читанка*, Нови Сад, 2013, стр. 621.

заступања.²⁷ Обавеза чувања тајне подразумева да адвокат поверљиве податке не износи или проноси, а поверљиве исправе чини недоступним трећим лицима. Чување тајни је временски неограничено, па се информације о предметима и странкама не смеју откривати ни након окончања спора и потпуног завршетка посла. Адвокат може да открије адвокатску тајну само у следећим, тачно одређеним случајевима: ако му то странка на несумњив начин дозволи, ако је то неопходно ради спречавања извршења кривичног дела са знатном друштвеном опасношћу, када је то неопходно ради одбране адвоката у поступку који је против њега покренуо клијент чији су подаци и исправе предмет адвокатске тајне, када морални разлози и објективне околности превагну на страни одређеног лица и његовог обавештавања о адвокатској тајни, као и када је реч о дужности обавештења државног органа.²⁸ У свим овим случајевима адвокат треба што је више могуће у конкретној ситуацији да заштити идентитет и карактеристике које клијента чине препознатљивим јавности. Иако исцрпно регулисано, ово питање, али и многа друга, у пракси често бивају изманипулисана и прекршена грубо или не, непосредно или латентно.

Адвокатура не представља само значајну, већ и хуману и моралну професију коју не може вршити свако. Поред солидног стручног знања, квалитетан адвокат треба да поседује висок степен општег знања, културу, традиционалне вредности, али и да се одликује чврстим карактером, поштењем, правичношћу, вредношћу, а нада све храброшћу. Иако се савремене државе налазе на највишем развојном ступњу, правна безбедност у неким од њих није на тако завидном нивоу. Нису нам непознати случајеви у свету, али и код нас да је на представнике правног поретка ударала незадовољна и бесна страна која није добила очекивано. Узроци ових напада су неретко били основани, али никада оправдани. Ниједан систем не функционише идеално, па се не може то очекивати ни од правног. Могуће су и присутне грешке које некада изазивају мању или већу штету, али које могу бити и последица случајног пропуста заштитника грађана, односно представника државног поретка. Чак и када се ради о намерним оштећењима недужних лица, насиље, као ни било који облик нелегалног понашања треба осудити и строго казнити. Навешћемо неке од случајева који су срамни и који се не смеју никада више поновити. Током операције „Сабља“, након убиства премије Србије др Зорана Ђинђића, лишени су слободе адвокати припадника Земунског клана, и то: Слободан Миливојевић, Миодраг Глигоријевић и Никола Ђугумовић.²⁹ Нико од наведених адвоката није био осуђен, што је потврда њиховог законитог рада,

---

²⁷ Кодекс професионалне етике адвоката, *Службени гласник РС*, бр. 27/2012

²⁸ Стојановић, Н., *Професионална етика адвоката, судија и јавних тужилаца*, Ниш, 2014, стр. 29-36

²⁹ Делибашић, В., *Титула адвокат одузима ми право на страх: моје завршне речи*, Нови Сад, 2014, стр. 14.

и поступања у складу са начелима Кодекса, као и хапшења само на основу произвољног понашања извршне власти и неприкладног довођења адвоката у пословну сарадњу и приснију везу са клијентима. Сличну ситуацију је доживела и млада адвокатица Маријана Ивашвили (28) када је, бранећи свог клијента који је протествовао против државног режима, незадовољан својим положајем, навукла бес актуелне власти и умало изгубила главу. Данас је она носилац награде Комитета за људска права Европске уније адвоката.³⁰ Овакви примери не смеју постати пракса ниједне државе. Тренутно стање у Србији је такво да се са оваквим или сличним искуством сусрео сваки други адвокат који се вредно, дужим низом година бави изабраном делатношћу, па се самим тим идентификује као добар адвокат, а следствено и избор људи са озбиљнијим криминалним досијеом. Још једном истичемо да је адвокатура независна, самостална делатност чији је циљ заштита права и интереса својих клијената, али и доприношење очувању правне државе и владавине права. То се постиже кретањем унутар уставних, законских и других правних оквира, па су било какве манервације адвоката лако уочљиве и представљају повод за интервенисање органа државних власти. У супротном, законодавна и извршна власт не смеју да утичу и прејудуцирају никакво понашање које би ограничило деловање судске власти, а у овом случају адвокатуре као дела правосудног система.

4. Тенденције реформе адвокатуре у Републици Србији

Модерно доба карактерише процес глобализације који подразумева диктирање светских трендова, слабљење националног идентитета и рушење међудржавних граница. Његово остваривање је систематично, планско и креће се од мањих територијалних подручја, која ће се временом ширити, док не захвате читаво земаљско пространство и све државе света. На европском подручју је оформљена Европска унија, чијем учлањењу дуги низ година тежи наша држава. На том путу су јој постављани различити захтеви као услов пријема у ову заједницу. Неке од њих је испунила, неке не, а на неким још увек ради. Један од захтева на којем Србија предано ради јесте усклађивање нашег правног система, са постојећим правним поретком европске заједнице, и то у виду ратификовања бројних међународних декларација, конвенција, споразума, директива, али и укидања и мењања националних правних аката. Познато нам је да се у блиској будућности очекује реформа Митровданског устава. Ова реформа ће највише захватити правосудну област, па самим тим и адвокатуру. У ком смеру ће се промене спроводити је питање на које ћемо одговор добити стрпљиво чекајући.

Адвокатура је синоним за слободну професију. Закон о кривичном поступку из 2006. године је увођењем тужилачке истраге постао озбиљна

---

³⁰ Исто, стр. 14.

претња ограничавању те слободе, али и мењања целокупног концепта адвокатског занимања.³¹ Увидевши последице које ће овај правни акт донети, удружени, оштроумни адвокати, односно адвокатске коморе су спречиле његову примену и избегле многе проблеме, бар засад. На овај начин се настојао правосудни систем учинити ефикаснијим, па је тужилац требао понети главну улогу у истрази у којој би са једнаком пажњом прикупљао доказе који штете оптуженом и оне који му иду у прилог. Ово би довело до једног апсурда где се поставља питање на чему онда треба засновати оптужницу и због чега гонити лице када се скупљају и докази у циљу његовог ослобођења од оптужби. Закон је укинуо функцију истражног судије, па је цео предмет лежао на тужиоцу чија је тежња да добије спор и успешно заврши посао. Адвокати су у улози браниоца били постављени пред сложен, организован државни систем у којем је њихова могућност успеха била унапред сведена на минималне шансе. Садашњи начин функционисања и организације адвокатури је ЗКП из 2006. године требао потпуно заменити новим, карактеристичним за САД. Адвокати би уступили место адвокатским канцеларијама организованим од 5, 6 адвоката, стручних сарадника и приправника, у којој би свако од њих обављао свој део посла приликом заступања у једном предмету. Једни би ишчитавали судску праксу, други прикупљали податке о сведоцима тужилаштва, нарочито оне које би их могле компромитовати, трећи прикупљали доказе, пети радили са својим сведоцима, итд.³² Овакав рад би, са једне стране, био погодан за адвокате, јер би их растеретио, али би им, са друге стране, одузео самосталност и слободу у раду. Мноштво радника у једној организацији условљава увођење хијерархијског односа међу њима, а самим тим безусловну одговорност и потчињеност надређеном. Овако организован посао изискује велике трошкове, па би адвокатске услуге знатно поскупеле, а број клијената би се драстично смањио. Ангажовање адвоката би постала привилегија богатих преступника, чија би одговорност пред законом била озбиљнија, а шансе ослобођења или бар смањења казне веће, услед доступности адекватне, стручне помоћи. Мање имућни криминалци који још увек нису дубоко загазили у воде криминала и финансијски ојачали, не би могли себи приуштити адвоката, па би били кажњавани, затварани у казнено-поправне центре и довођени у контакт са проблематичним лицима чији би утицај на њих био негативан и од њих стварао повратнике у највећем броју случајева. Смањен број ангажовања би адвокате довео у ситуацију да се боре за клијенте, што би временом довело до нелојалне конкуренције и кршења основних етичких правила предвиђених адвокатским Кодексом. Тако се у САД адвокатске канцеларије чак рекламирају у средствима информисања, што сматрам да не приличи академском профили личности и угледу и озбиљности адвокатске професије. Нашим законима то за

---

³¹ Ђирић, Ј., *Адвокатура и реформа кривичног правосуђа*, Зборник радова: Реформа кривичног правосуђа, Ниш, 2010, стр. 229.

³² *Исто*, стр. 231.

сада није дозвољено. У циљу повећања обима посла, адвокати би више водили рачуна о томе шта ће рећи актуелна власт и какав ће став заузети према њима, па би независност и непристрасност њиховог занимања била доведена у питање. Дobar однос са владајућом класом и судијама би итекако побољшавао позицију адвоката. Још једна у низу тенденција била је усмерена на специјализацију адвокатских канцеларија. У САД-у је овај начин функционисања адвокатуре врло успешан, јер је реч о великој држави са многобројним становницима. Да ли би овакав систем функционисао у Републици Србији, малобројној земљи слабе економске развијености и финансијске моћи? Сматрам да би адвокати усмерени на поједине гране права солидно радили, али шта је са осталима који би се бавили случајевима из домена права који није присутан у свакодневном животу... ЗКП из 2006. године није ступио на снагу, па су промене које је требао да донесе остала на нивоу предвиђања. Овим актом је још једном потврђено да се позив адвоката не котира високо у нашој држави, да је деградиран од стране органа јавних власти, али и друштва. Образовање, труд, рад, одговорност и мноштво фактора које ова професија у себе интегрише терају на размишљање и борбу за хитним, нужним и, наравно, позитивним променама.

5. Закључак

На основу изложених чињеница и стања у нашој држави, закључујемо да је адвокатура јемац правне, демократске државе, безбедног и сигурног становништва и да на њеном очувању и положају у будућности треба радити. Опстанак овог занимања не сме бити угрожен ни у једном тренутку, напротив. Крајње је време да законодавац почне мислити о положају адвокатских приправника волонтера, о њиховом двогодишњем, или дужем (највише четири године) волонтерском раду код адвоката и учењу праксе која је добрим делом требала да буде предвиђена планом Правног факултета. Доста полемике изазива и могућност бављења адвокатуром пензионисаних судија, јавних тужиоца и других правних стручњака чији је радни век истекао и који су се у својој струци доказали, па сада представљају нелојалну конкуренцију младим правницима који тек треба да оформе свој статус и име у пословном свету. Ови и многи други проблеми у једној од носећих делатности државе стоје отворени дужи низ година, па је потребно тргнути се што пре, уредити и подићи адвокатуру на ниво који јој припада.

*Ružica Kijevčanin, LL.M., Teaching Associate
Faculty of Law University of Kragujevac*

ADVOCACY AS A FORM OF LEGAL ASSISTANCE

Summary

The emergence of the world and civilization was accompanied by interpersonal disagreements, which turned into disputes. In the disputed parties, the party seeks to preserve and protect the rights and freedoms guaranteed by the state-legal order. On this path, they have different kinds of legal assistance, of which the best known is, but also the most controversial advocacy. Advocacy is as old as the state and law and is an essential element of a well-organized, progressive society, as well as a confirmation of a legal and democratic state. The way of organizing this independent and independent activity, as well as the tendency to change its functionality and role in the legal apparatus of the state are just some of the issues that will be addressed in the upcoming work.

Key words: *advocacy, legal assistance, state, ethics, codex, reform*

Литература

- Батављевић, Д., *Уставно право*, Крагујевац, 2013.
- Батављевић, Д., *Правна помоћ - значајан вид савременог начина пружања услуга*, XXI век - век услуга и Услужног права, књ. 4, Крагујевац, 2013.
- Губерина, В., *Историја југословенске адвокатури*, Београд, 1998.
- Делибашић, В., *Титула адвокат одузима ми право на страх: моје завршне речи*, Нови Сад, 2014.
- Законом о адвокатури, *Службени гласник РС*, бр. 31/2011
- Игњатовић, Б., *Професионални морал и кодекс адвокатске етике*, Добој, 1979.
- Ињац, О., Станковић, М., *Адвокатска читанка*, Нови Сад, 2013.
- Ињац, О., *Велике адвокатске одбране*, Београд, 2007.
- Кодекс професионалне етике адвоката Адвокатске коморе Србије, Адвокатска комора Србије, Београд, 1981.
- Кодекс професионалне етике адвоката, *Службени гласник РС*, бр. 27/2012
- Орлић, М., Јањић, З., Славнић, Ј., *Одговорност и остваривање одговорности адвоката*, Београд, 2006.
- Сибинковић, Ђ., *Професија адвокат*, Београд, 2012.
- Стојановић, Н., *Професионална етика адвоката, судија и јавних тужилаца*, Ниш, 2014.
- Ђирић, Ј., *Адвокатура и реформа кривичног правосуђа*, Зборник радова: Реформа кривичног правосуђа, Ниш, 2010.
- Устав Републике Србије, *Службени гласник РС*, бр. 98/2006.